

La botànica dels Països Catalans

PRESTATGE

A l'hora de fer estudis monogràfics sobre temes històrics als Països Catalans, ens trobem amb la dificultat de parlar de territoris que no han tingut sempre una unitat política i, per tant, han seguit sovint camins ben separats o, en tot cas, no ha viscut una activitat coordinada.

Aquesta dificultat es fa palesa en el llibre de Josep M. Camarasa *Botànica i botànics dels Països Catalans* (Enciclopèdia Catalana, 1989; 268 pàgs.). L'Obra significa un esforç per sintetitzar els estudis que s'han

talana, sinó que també cita científics estrangers que van fer recorreguts pels Països Catalans. També podem observar la influència de la pràctica medicinal amb remeis naturals, que facilita el desenvolupament de la botànica en els seus primers temps. Més endavant, aquesta ciència ja adquireix prou entitat pròpia i la utilització mèdica passa a ser-ne només una de les parts.

La dificultat que citàvem al començament es pot observar clarament a partir del segle XVII i, sobretot, del XVIII, quan la Catalunya

fet en aquest camps als Països Catalans, des de breus referències al segle IX fins a l'actualitat.

L'autor ha fet un notable treball de recerca. Per comprovar-ho, només cal mirar les pàgines on se citen les fonts consultades. Cita molts autors poc estudiats o pràcticament desconeguts i mostra els salts qualitius que aquesta ciència ha tingut al nostre país.

L'autor no es conforma amb parlar de botànica ca-

del Nord, integrada a l'estat francès, segueix un desenvolupament diferenciat.

Com tot primer treball de síntesi i amb uns objectius força ambiciosos, aquest llibre té les seves mancances. Això no obstant, representa una bona i molt completa visió de la botànica al nostre país i serà una bona base per a aprofundir, més endavant, en alguns dels aspectes o de les figures citades.

Xavier Duran

Vandellonsis

LOPSTRETES

Si no fos perquè els accidents a les centrals nuclears poden tenir conseqüències realment terribles (de Harrisburg a Txernòbil, passant per Sellafield i molts casos més que ens han amagat), n'hi hauria per a riure. Vandellòs-II, paradigma de la tecnologia Westinghouse, model d'aigua a pressió de l'última fornada, va fer figa l'any passat tres vegades en pocs dies. Ara li ha tocat el torn a la seva germaneta de només 480 megawats elèctrics (la germana gran en té 982). Tot plegat res, que diuen els responsables de la irresponsabilitat d'aquestes circumstàncies. Podria haver estat... però no ha estat. Potser la pròxima vegada si que ho encertarem, i aconseguirem emular Txernòbyl.

Vandellòs-I ha sortit molt aquestes dies pels diaris i revistes, i televisió i no sé quantes coses més. Però —¿per què?— ningú s'ha recordat que, en treballar amb urani natural en comptes

d'urani enriquit, Vandellòs-I és, a més d'un complex energètic, una fàbrica de plutoni. I que el plutoni només té una finalitat: l'armament atòmic. I si no, que preguntin als responsables d'Hifrensa, propietària de Vandellòs-I (35% Electricite de France, 23% FECSA, 23% Hidroelèctrica de Catalunya, 23% ENHER-ENDESA i 6% Fuerzas Eléctricas del Segre). I si no els troben, també poden preguntar al senyor Pere Duran Farell, que va ser president d'Hifrensa, tot i que ara es proclami dubtós/contrari a l'energia nuclear.

Abans, Vandellòs-I sortia més als diaris, perquè el tren de la mort, el que porta les deixalles cap a la regeneració a França passava pel mig de Barcelona. Ara, això ja no preocupa els Barcelonins, perquè el mort els l'han carregat a uns altres. Fantàstic.

I faltava la cirereta: en comentar l'últim incident de Vandellòs-I, el conseller de Governació de la Generalitat

Crestes de gall

IN VITRO

Aquestes dies de començaments de novembre quan el fred es desvetlla, truca a les portes de les cases, entra per les finestres ajustades, fa tremolar els estors, s'esmuny per les escltxes i esdevé, a poc a poc, amo i senyor de totes les cambres, és quan aquestes flors de vellut granat, anomenades crestes de gall, aconsegueixen la seva plenitud.

El nom que es dona a aquesta inflorescència respon exactament a la seva forma. Semblen un conglo-

merat de crestes de gall, tenen el color granat de la sang i el tacte i l'esperança del vellut. Si es deixen assecar, conserven durant molt temps la vistositat i elegància. El seu nom botànic és *Celosia argentea*: «Planta herbàcia anual de la família de les amarantàcies, de fulles ovals i d'inflorescències terminals en forma de cresta vermella, violada, blanca o groga» ens diu el tractat de Botànica.

Les vaig conèixer quan era molt petita. S'utilitzaven el dia dels difunts per a deixar-

Catalana, Josep Gomis, deia que «encara no s'han traspassat les competències en matèria nuclear». ¡Ai senyor! Que bé que li aniria una lectura tranquil·la de l'Estatut i de la Constitució. S'adonaria que, moltes vegades, val més tenir la boca tancada. Perquè tant un cos

legal com l'altre diuen ben clarament que aquestes competències són «exclusives» de l'administració central. És clar que també es pot agafar una cadira i esperar que es modifiqui la Constitució.

Josep Català

Vandellòs I.

ANGEL CATENA

les al nínxol familiar. Aquest octubre tot passejant per un hort del Penedès, ple d'enciams, em cridà de lluny el vermell encès d'unes flors exuberants al peu d'un cobert. En acostar-m'hi vaig redescobrir aquella flor de la infantesa. La mestressa de l'hort me'n va donar un pom magnífic per a posar-lo a la làpida familiar.

A l'amiga hortolana, tan amable, li demanaré llavors d'aquesta planta. La mata és totalment insignificant. Ningú diria en veure-la que d'aquelles fulles més aviat lletges en podia brollar una flor tan majestàtica. Estic ben segura que tots els difunts agrairien lluir com es-

tandarts en el seu nínxol, el dia 2 de novembre, les vellutades crestes, que no dàlies, que llangueixen aviat, o les asèptiques i fredes flors de plàstic.

Proposo la sembra massiva de crestes de gall als parterres dels jardins o dels cementiris. Així els parents dels difunts les *endevinarien* i oblidarien tot seguit el plàstic i la tela, i totes les fredes imitacions de flors naturals, i tornarien a renàixer els ventalls càlids i vermells de les crestes en el reialme dels difunts. I els difunts, n'estic segura, ens agrairien aquest detall tan delicat.

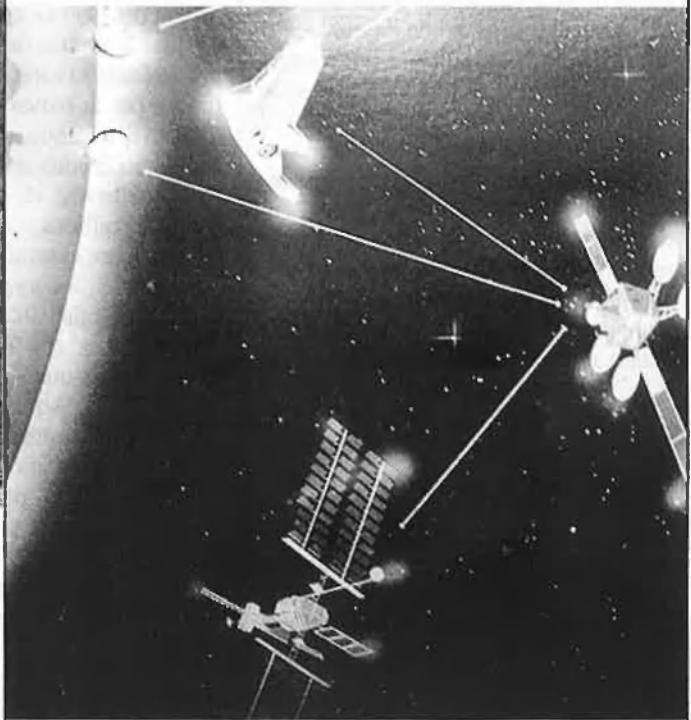
Rosa Fabregat i Armengol

Bolets i satèl·lits

A poc a poc la tècnica pot anihilar els costums més tradicionals. I d'això, no se'n salva una cosa aparentment tan natural com la recerca de bolets. Recentment ha aparegut una notícia que relaciona els bolets amb els satèl·lits. No caldria afegir que la notícia ve del Japó, país que és capaç de fer conèixer les tradicions més ancestrals amb les innovacions més sofisticades.

satèl·lit pot transmetre dades sobre els boscos de pi vermell, com ara la seva frondositat, la seva temperatura i el grau de vitalitat. D'aquesta manera, els buscadors de *matsutake* podrien seleccionar les àrees més propícies. No tots els boscos de pi vermell són igual d'apreciats per aquest bolet. Per això, les dades del Landsat ajudarien a precisar on cal anar a buscar-lo.

Sembla que la tècnica va

Els satèl·lits ajudaran a la localització de bolets.

ANNA NAVARRO

Hi ha un bolet molt apreciat pels japonesos. S'anomena *matsutake* i creix en els boscos de pi vermell. Als anys 50 el Japó produïa 6.000 tones d'aquest bolet, però l'any passat ja només eren 400. En un país on la productivitat compta tant, no és estrany que els tècnics hagin buscat solucions.

Han pensat que el satèl·lit americà Landsat, especialitzat en l'estudi dels recursos terrestres, els pot ajudar. El

acabant amb el romanticisme i amb les pràctiques més naturals. No n'hi ha prou amb passejar pel bosc i furgar amb el bastó, provant sort. No n'hi ha prou amb la saviesa dels que busquen bolets des de fa molts anys. També cal l'ajuda del satèl·lit. Tot i que el *matsutake* té gust dolç, els buscadors de bolets més sensibles, a partir d'ara, potser li trobaran un cert regust amarg.

Xavier Duran